

УДК 78.075(477)

DOI 10.32461/2226-3209.1.2025.327994

Цитування:

Шершова Т. В. Сучасний естрадний україноспів як відображення мистецької ідентичності. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 1. С. 351–355.

Shershova T. (2025). Modern Ukrainian Pop Singing as a Reflection of Artistic Identity. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 1, 351–355 [in Ukrainian].

Шершова Тетяна Вікторівна,
доктор філософії, в.о. завідувача кафедри
естрадного вокалу Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, заслужений діяч
естрадного мистецтва України
<https://orcid.org/0000-0003-1993-4236>
t.shershova@gsuite.pnpu.edu.ua

СУЧАСНИЙ ЕСТРАДНИЙ УКРАЇНОСПІВ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Мета дослідження полягає у вивченні феномену сучасного естрадного україноспіву як культурного явища, що поєднує традиційні елементи української пісенної культури із сучасними музичними практиками, визначенні його ролі у формуванні мистецької ідентичності, збереженні національної спадщини та популяризації українського мистецтва у світі. **Методологія роботи.** У дослідженні використано історико-культурний аналіз для вивчення етапів розвитку естрадного україноспіву від його зародження до сучасності; порівняльний аналіз для виявлення унікальних рис україноспіву; соціокультурний підхід для дослідження впливу пісенної творчості на формування культурної пам'яті та ідентичності; контент-аналіз пісень і творчості виконавців для визначення ключових тенденцій у тематичному та стилістичному наповненні сучасного україноспіву. **Наукова новизна** полягає у комплексному аналізі естрадного україноспіву як цілісного культурного явища, визначення ролі україноспіву у формуванні мистецької ідентичності, виявленні механізмів популяризації українського мистецтва через інтеграцію традиційних мотивів у сучасну музику. **Висновки.** Естрадний україноспів є не лише важливою частиною української культурної ідентичності, а й прикладом того, як традиції можуть гармонійно співіснувати з інноваціями, створюючи унікальний музичний феномен. Завдяки синтезу фольклорних мотивів із сучасними жанрами, естрадний україноспів продовжує розвиватися, збагачуючи українське мистецтво, формуючи культурний імідж країни та надихаючи нові покоління на шанування й розвиток національних традицій. Ключовими аспектами естрадного україноспіву є: сприяння збереженню національної музичної спадщини через переосмислення та адаптацію традиційних мотивів, формування колективної культурної пам'яті та виховання патріотизму серед різних поколінь, розширення міжнародної аудиторії завдяки сучасному звучанню, що відповідає глобальним музичним тенденціям, зміцнення культурної дипломатії, підвищення іміджу України на міжнародній арені.

Ключові слова: україноспів, сучасна українська естрадна пісня, мистецька ідентичність, українська культура, ідентифікація, фольклор.

Shershova Tetiana, PhD, Honoured Artist of Variety Art of Ukraine, Acting Head of the Department of Pop Vocal, Poltava V. Korolenko National Pedagogical University

Modern Ukrainian Pop Singing as a Reflection of Artistic Identity

The purpose of the article to explore the phenomenon of modern Ukrainian variety singing as a cultural phenomenon that combines traditional elements of Ukrainian song culture with contemporary musical practices. It seeks to define its role in shaping artistic identity, preserving national heritage, and promoting Ukrainian art globally. **The research methodology.** The study employs historical and cultural analysis to examine the developmental stages of Ukrainian variety singing from its origins to the present day. Comparative analysis identifies the unique features of Ukrainian singing. A sociocultural approach investigates the influence of song creativity on the formation of cultural memory and identity. Content analysis of songs and performers' work identifies key trends in the thematic and stylistic content of modern Ukrainian variety singing. **Scientific novelty.** This study provides a comprehensive analysis of Ukrainian variety singing as an integral cultural phenomenon, defining its role in shaping artistic identity and identifying mechanisms for promoting Ukrainian art through the integration of traditional motifs into contemporary music. **Conclusions.** Ukrainian variety singing is not only a vital part of Ukrainian cultural identity but also an example of how traditions can coexist harmoniously with innovations, creating a unique musical phenomenon. Through the synthesis of folkloric motifs with modern genres, Ukrainian variety singing continues to evolve, enriching Ukrainian art, shaping the cultural image of the country, and inspiring new generations to honour and develop national traditions. Key aspects of Ukrainian variety singing include: preservation of national musical heritage through reinterpretation and adaptation of traditional motifs, formation of collective cultural memory and fostering patriotism across generations, expansion of

international audiences through contemporary sound aligned with global musical trends, strengthening cultural diplomacy and enhancing Ukraine's image on the international stage.

Keywords: Ukrainian singing, modern Ukrainian pop song, artistic identity, Ukrainian culture, identification, folklore.

Актуальність теми дослідження. Естрадна пісня є складним, багатограним і унікальним явищем, яке виконує різноманітні функції. Витоки цього жанру можна знайти в давніх формах народної творчості, що супроводжувалися вокально-інструментальними діями. З одного боку, естрадна пісня є найбільш популярним і поширеним жанром музичного мистецтва, що має потужний емоційно-психологічний вплив. З іншого боку, вона як елемент масової культури викликає суперечливі оцінки: від заперечення її естетичної цінності до визначення естради як справжнього мистецтва та унікального напрямку розвитку культури.

Сучасний естрадний україноспів є унікальним явищем, що гармонійно поєднує елементи традиційної української культури з сучасними формами сценічних практик. Він відображає національну ідентичність, формує культурний імідж країни та слугує потужним інструментом популяризації українського мистецтва у світі. Вивчення цього феномену в контексті розвитку мистецького і сценічного мистецтва України є актуальним завданням сучасної культурології та музикознавства.

Мистецька ідентичність охоплює систему взаємопов'язаних переконань, цінностей, творчих принципів та світоглядних установок митця, які визначають унікальність митця. Це поняття включає як онтологічні аспекти буття та місця митця у світі, так і естетичні принципи, яким він керується у своїй творчості. Крім того, вона включає етичні орієнтири, що визначають ідентифікацію митця, його ставлення до суспільства, мистецтва та самого себе.

Слідуючи концепції В. Личковаха, ми розуміємо ідентифікацію як складний процес, під час якого митець активно співвідносить себе з різними соціальними групами, культурними контекстами та індивідуальними особливостями. Цей процес формує його самосвідомість та визначає, які саме аспекти його особистості та досвіду будуть відображені у творчості. Професор зазначає, що мистецька ідентифікація реалізується через різноманітні форми художньо-образного мислення, такі як метафора, алегорія, знак, символ, архетип, сигнатура та інші «топоси» асоціативно-поетичного сприйняття. Мистецька ідентифікація нерідко супроводжується самоідентифікацією, яка передбачає

розширення меж власного «Я», його трансценденцію, а іноді й зміну свідомості – стан, що називається метаноїєю. У зв'язку з цим можливі випадки глибокого «вживання» у творчу роль, аж до буквального «перевтілення», що може призводити до втрати індивідуальності [3, 4].

Отже, актуальність дослідження теми сучасного естрадного україноспіву зумовлена кількома ключовими аспектами: формуванням національної ідентичності в умовах глобалізації, роллю естрадної музики в популяризації української культури, потребою в науковому осмисленні сучасних музичних тенденцій, мистецьким внеском у формування суспільної свідомості.

Аналіз досліджень і публікацій. Українські науковці наголошують, що, як і естрадне мистецтво загалом, естрадна пісня за останнє століття зазнала значної еволюції. Вона трансформувалася з маргінального культурного явища у провідну форму музично-виконавської творчості [7, 147]. Ми визначаємо українську пісню як художню модель національної ідентичності, яка «зберігає найсуттєвіші риси національних ознак – мову, культуру, буття, звичаї, релігію, національну ідею, мислення та психологію» [11, 137].

Сучасна українська естрадна пісня поєднує в собі сталі форми – від архаїчних і традиційних елементів до широкого спектра інновацій, що вирізняються виразними властивостями і характеристиками, притаманними найкращим зразкам світової музичної індустрії. У своєму цілісному вигляді вона виступає феноменом, що відтворює, транслює та генерує культуру. Як зазначає А. Бурлака, основою української естрадної пісні є загальнолюдські культурні цінності та смисли, які змінюються під впливом історичних обставин і особливостей соціокультурного середовища. Це відбувається внаслідок поєднання традицій української музичної культури з новітніми міжкультурними тенденціями [1, 48].

Окрім аспектів естрадного україноспіву відображені у наукових розвідках Н. Овсяннікової [6]. Р. Лоцман у низці наукових статей розглядає можливості відродження традицій україноспіву в сучасних умовах, значення пісенних ігор для формування культури україноспіву в дошкільнят, фестивалі

україноспіву та інші питання, які стосуються досліджуваної проблематики [4; 5; 12].

Питання мистецької ідентичності висвітлені у працях Т. Касьян [2], В. Личковаха [3], Т. Рябухи [9], Т. Усатенко [10]. Традиції та трансформації мистецької ідентичності розглядають Г. Бутковська, Т. Вірченко, Л. Сидоренко та О. Цокол у колективній монографії Проблема ідентичностей у сучасній українській літературі: виміри «Коронації слова» [8].

Попри значний вплив естрадної музики на культуру, багато аспектів, які сприятимуть розумінню не лише музичних, але й соціокультурних процесів, що впливають на формування національної мистецької ідентичності України, залишаються не висвітленими.

Мета дослідження полягає у вивченні феномену сучасного естрадного україноспіву як культурного явища, що поєднує традиційні елементи української пісенної культури із сучасними музичними практиками, визначенні його ролі у формуванні мистецької ідентичності, збереженні національної спадщини та популяризації українського мистецтва у світі.

Виклад основного матеріалу. Естрадний україноспів сформувався у 1950-х роках, поєднуючи народні пісенні традиції з сучасними музичними течіями. Розвиток естрадного україноспіву отримав імпульс завдяки творчості композиторів О. Білаша, В. Верменича, О. Кошиця, П. Майбороди, І. Шамо та поетів А. Малишка, Б. Олійника, М. Сингаївського, М. Ткача, які популяризували українську пісню. Цей процес супроводжувався активним пошуком нових форм і засобів виразності, які б зберігали автентичність народної музики, але водночас відповідали вимогам сучасної сцени. Тематика пісень часто акцентувала на любові до Батьківщини, природі та родинних цінностях, спираючись на багатство українського фольклору. Ці твори не лише передавали емоційну насиченість і глибину, а й слугували формою опору чужинському впливу, зберігаючи національну ідентичність. Відображення природних краєвидів, сільського побуту, родинних цінностей і духовних пошуків перетворювало ці пісні на справжні художні мініатюри, здатні передати тонкі емоції та глибокі переживання. Такі твори не лише відображали народний дух, але й ставали формою опору чужинському впливу, зберігаючи в собі живу пам'ять про корені, звичаї та традиції предків. Їхня естетична та

емоційна насиченість сприяла формуванню колективної свідомості та вихованню нових поколінь у душі любові до рідної землі.

Здобуття Україною незалежності у 1991 році відкрило нові перспективи для розвитку естрадного україноспіву. Такі виконавці, як Руслана, Катя Chilly, гурти «Океан Ельзи», «Воплі Відоплясова», «Брати Гадюкіни», «Тартак» вдало інтегрували етнічні мотиви у поп-, рок- та електронну музику.

Використання автентичних мелодій і тем дозволило не лише зберегти культурну спадщину, а й адаптувати її до сучасного музичного контексту. Музиканти використовували як відомі фольклорні мотиви, так і маловідомі архаїчні пісні, відновлюючи та переосмислюючи їх через призму сучасного світогляду. Завдяки цьому відбувалося не лише збереження культурної спадщини, але й її інтеграція у світовий контекст.

Естрадний україноспів значно вплинув на розвиток сценічного мистецтва України. Він став платформою для зростання нових талантів, сприяв інтеграції української культури у світовий контекст, а також стимулював розвиток кроскультурних проєктів. Прикладом є успіх українських виконавців на міжнародних конкурсах, окрема на «Євробаченні». В аспекті мистецької ідентичності важливим є значення естрадного україноспіву у збереженні й популяризації національної музичної традиції. Він стає інструментом для адаптації українських мотивів у сучасному музичному контексті. Зберігаючи автентичність і водночас додаючи сучасного звучання. Завдяки цьому українська музика отримує нову аудиторію як всередині країни, так і за її межами.

У стилі сучасної музики, представленій українськими виконавцями, злиття фольклору із сучасними музичними трендами набуває особливого значення. Народний мелос стає своєрідним кодом ідентичності, який вирізняє українську пісенну культуру на світовій арені. Наприклад, у піснях Руслани, Джамали, гуртів Go-A та Kalush Orchestra використання традиційних мотивів гармонійно поєднуються з елементами електронної музики, хіп-хопу чи поп-року. Це створює унікальний звуковий образ, який є впізнаваним слухачами незалежно від їхньої культурної приналежності.

Крім того, такі композиції мають глибокий зміст, що часто звертається до історичної пам'яті (як у «1944» Джамали), або акцентує на важливих соціальних та культурних темах (як «Стефанія» гурту Kalush Orchestra). Отже, пісенна творчість стає не лише формою розваги, але й потужним

інструментом комунікації та збереження національної самобутності.

Зрештою, інтеграція фольклорних елементів у сучасну музику відкриває нові можливості для культурного діалогу. Вона дозволяє українському народному мистецтву не лише зберігати автентичність, але й розвиватися у глобалізованому світі, досягаючи нових аудиторій і зміцнюючи культурні зв'язки. Цей підхід демонструє, що мистецтво може бути як носієм традицій, так і інструментом їх переосмислення, адаптації та популяризації в нових умовах.

Аналізуючи сучасну естрадну пісенну культуру, можемо помітити пронизування фольклорними мотивами мелодій та текстів пісень. Інтегровані елементи народної творчості дозволяють не лише зберігати культурну спадщину, але й актуалізувати її у сучасному суспільстві. Такою є діяльність гуртів «ДахаБраха», Kozak System, Kazka, співаків Nayat, Onuka, Jerry Heil, Illaria та інших виконавців, які активно переосмислюють народні мотиви через призму сучасних музичних стилів.

Зокрема, творчість «ДахаБраха» вирізняється глибоким синтезом українського фольклору із сучасними світовими музичними жанрами, такими як етноджаз, інді та електронна музика. Гурт Kozak System інтегрує традиційні народні мелодії з роком, створюючи динамічний і емоційний музичний продукт, який резонує із сучасною аудиторією. Onuka ж використовує електроніку як основу для створення унікальних композицій, натхнених автентичними музичними інструментами та мотивами. Її творчість демонструє, як можна поєднувати сучасні технології з глибоким шануванням традицій.

Гурт Kazka здобув визнання завдяки поєднанню електронної музики з елементами української народної пісні. Тексти гурту збагачені фольклорними мотивами, торкаються національних цінностей, водночас звучать сучасно й доступно для різних верств слухачів. Nayat, що працює у стилі фольклетроніка, відомий своїм експериментальним підходом до музики, створює потужний синтез культури та інноваційного звучання. Співачка Illaria активно працює над відродженням та популяризацією українських етнічних мотивів. Її голос має унікальне звучання, яке поєднує традиційний мелос із сучасними стилями, такими як неокласика.

Не менш важливим є вплив естрадного українського співу на формування культурної пам'яті суспільства. Через пісні передаються історичні

події, національні цінності та традиції, які знаходять відгук серед молодшого покоління. Фольклорні мотиви стають важливим інструментом у збереженні національної ідентичності, а також виступають містком між поколіннями. Цей феномен демонструє, що народна культура не є статичною – вона здатна трансформуватися, набуваючи нових форм і значень, але при цьому зберігаючи свою унікальність та першооснову. Крім того, естрадний український спів сприяє укріпленню культурної дипломатії. Завдяки виступам українських артистів на міжнародних сценах світова спільнота дізнається про Україну як про країну з багатою музичною культурою та високим рівнем професійного мистецтва. Це не тільки покращує імідж держави, але й відкриває нові можливості для співпраці з іншими країнами у сфері культури.

Наукова новизна полягає в комплексному аналізі естрадного українського співу як цілісного культурного явища, визначення ролі українського співу у формуванні мистецької ідентичності, виявленні механізмів популяризації українського мистецтва через інтеграцію традиційних мотивів у сучасну музику.

Висновки. Отже, естрадний український спів є не лише важливою частиною української культурної ідентичності, а й прикладом того, як традиції можуть гармонійно співіснувати з інноваціями, створюючи унікальний музичний феномен. Завдяки синтезу фольклорних мотивів із сучасними жанрами, естрадний український спів продовжує розвиватися, збагачуючи українське мистецтво, формуючи культурний імідж країни та надихаючи нові покоління на шанування й розвиток національних традицій. Ключовими аспектами естрадного українського співу є: сприяння збереженню національної музичної спадщини через переосмислення та адаптацію традиційних мотивів, формування колективної культурної пам'яті та виховання патріотизму серед різних поколінь, розширення міжнародної аудиторії завдяки сучасному звучанню, що відповідає глобальним музичним тенденціям, зміцнення культурної дипломатії, підвищення іміджу України на міжнародній арені.

Література

1. Бурлака А. Сучасна українська естрадна пісня як засіб трансляції культурної ідентичності. *Питання культурології*. №41. 2023. С. 43–51.
2. Касьян Т. К. Роль мистецтва у формуванні національної ідентичності. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. №6. 2018. С. 57–61.

3. Личковах В. А. Мистецька самоідентифікація в художній творчості. *Вісник ДАКККіМ*. № 1. 2011. С. 3–6.

4. Лоцман Р. О. «Всесвіт україноспіву» – інноваційний проект в просторі мистецької освіти. *Мистецтво та освіта*. №4(114). С. 48–54.

5. Лоцман Р. О. Таємниці Україноспіву. Кам'янець-Подільський: ФОП Буйницький О. А. 2020. 88 с.

6. Овсяннікова Н. Ю. Українська естрадна пісня: тенденції розвитку. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. Вип. 1. С. 170–173.

7. Ороновський А. І., Цап Г. В., Ороновська Л. Д. Окремі аспекти розвитку української естрадної пісні у постколоніальний період кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Мистецтвознавчі записки*. 2021. № 40. С. 145–152.

8. Проблема ідентичностей у сучасній українській літературі: виміри «Коронації слова»: монографія / наук. ред.: Н. І. Богданець-Білокаленко, О. О. Бровко. Чернівці: Букрек, 2018. 224 с.

9. Рябуха Т. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради: автореф. дис. ... канд. мистецтвозн. Харків, 2017. 18 с.

10. Усатенко Т. Ідентичність в контексті мистецької освіти. *Естетика і етика педагогічної дії*: зб. наук. праць. Київ; Полтава, 2011. С. 137–148.

11. Шершова Т. В. Культурна пам'ять як чинник формування національної ідентичності (на матеріалах народно-пісенних практик Полтавщини): дис. ... док. філос.: 034 – культурологія. НАКККіМ. Київ, 2021. 241 с.

12. Lotsman R. Song games as a means of Ukrainian singing culture formation in preschools. *Aesthetics & Ethics of Pedagogical Action*. 2023. Issue 27. P. 211.

References

1. Burlaka, A. (2023). Modern Ukrainian Pop Song as a Means of Transmitting Cultural Identity. *Issues of Cultural Studies*, (41), 43–51 [in Ukrainian].

2. Kasian, T. K. (2018). The Role of Art in Forming National Identity. *Bulletin of Bohdan Khmelnytskyi Cherkasy National University*, 6, 57–61 [in Ukrainian].

3. Lychkovakh, V. A. (2011). Artistic Self-Identification in Creative Art. *Bulletin of DAKKIM*, (1), 3–6 [in Ukrainian].

4. Lotsman, R. O. (2023). "The Universe of Ukrainian Singing" as an Innovative Project in the Space of Artistic Education. *Art and Education*, (4) (114), 48–54 [in Ukrainian].

5. Lotsman, R. O. (2020). Secrets of Ukrainian Singing. *Kamianets-Podilskyi* [in Ukrainian].

6. Ovsianikova, N. Yu. (2022). Ukrainian Pop Song: Development Trends. *Bulletin of the National Academy of Culture and Arts Management*, (1), 170–173 [in Ukrainian].

7. Oronovskiy, A. I., Tsap, H. V., & Oronovska, L. D. (2021). Certain Aspects of the Development of Ukrainian Pop Song in the Post-Colonial Period of the Late 20th – Early 21st Centuries]. *Notes on Art Criticism*, 40, 145–152 [in Ukrainian].

8. Bohdanets-Biloskalenko, N. I., & Brovko, O. O. (Eds.). (2018). *The Problem of Identities in Contemporary Ukrainian Literature: Dimensions of "Crown of Words"*. Chernivtsi [in Ukrainian].

9. Riabukha, T. (2017). Origins and Intonational Components of Ukrainian Pop Songs. *Abstract of the Candidate of Art Criticism Dissertation*. Kharkiv [in Ukrainian].

10. Usatenko, T. (2011). Identity in the Context of Artistic Education. *Aesthetics and Ethics of Pedagogical Action: Collection of Scientific Papers*, Kyiv-Poltava, 137–148 [in Ukrainian].

11. Shershova, T. V. (2021). Cultural Memory as a Factor in the Formation of National Identity (Based on Folk Song Practices of Poltava Region). *PhD Thesis in Cultural Studies*. Kyiv [in Ukrainian].

12. Lotsman, R. (2023). Song Games as a Means of Ukrainian Singing Culture Formation in Preschools. *Aesthetics & Ethics of Pedagogical Action*, (27), 211 [in English].

*Стаття надійшла до редакції 09.01.2025
Отримано після доопрацювання 12.02.2025
Прийнято до друку 19.02.2025*